

O quam pretiosa mors illa est, ante quam homines mortui sunt, post quam incipiunt vivere. Tu panis angelorum, tua visione angelos reficis & glorificas. Tu esca es animarum, non corporis: impingans mentem, non ventrem. Qui in te non impingatur in virtutibus, nimis aeger jacet in flagitiis. Tu te manducantem, ut condecet in te transmutas, ut tui participatione efficiatur Deus: nec tamen in illum transmutaris, velut alia corporea facit esca. Sed vae te indignè fumentibus. Certe ad sui poenam & reatum iterum te crucifigunt: non quòd te dijudicet illa manducatio: quoniam impassibilis & immortalis omnino es.

Heu domine mi quid dicam? Quòd hodie te sacerdotes comedunt in altari ut carnes pecudum & volucrum, imò pejus. Nocte mulierum fruuntur actu turpissimo, & te manè masticando comedunt. Ubi Domine latitas? dormis ne, an vigilas? Est tibi hoc acceptum sacrificium? Est hæc oblatio quam eligis? Exaudis preces eorum de cælo, & de sede maiestatis tuæ? Verè si hoc velles sacrificium & libamen, mendax fieres & peccatorum socius. Certe Domine si vera sunt quæ per os loquutus es Prophetarum, si iustus solum supplicationibus præsto es: & si tibi placet æquitas, hoc tale est impediendum sacrificium ne fiat: quamquam in se & natura sui sacrificium bonum sit, nec possit violari malis sacerdotibus: quia malitia non dijudicat sacrificium.

Unde huiusmodi sacrificium fit ad sacerdotis præiudicium & damnationem, nec pro quibus fit prodest: imò (ut verissime dicam) qui vitam sacerdotis agnoscit, & eum pro se celebrare facit, fit in eiusdem peccato conficius, nec non & poenæ particeps. O magnum & inscrutabile mysterium. Panis accidentia franguntur per partes, & tamen in qualibet permanens particula, totus & integer Christus sicut eras antea. O humanorum illusio sensuum. Franguntur illa quæ humanis sensibus in te videntur accidentia, & tamen nec frangeris, nec corrumperis. Te dentes videntur masticare veluti materialem panem, & tamen nunquam masticaris.

O nobile convivium, in quo sub panis & vini specie, totus Christus Deus & homo sumitur, & ita totus in specie panis, & qualibet ejus particula, & in vini specie cum qualibet gutta, sicut in panis totius & vini specie simul. Nam totus perfectus & integer Christus, sub panis specie, & sub qualibet quantumcumque minima continetur particula, & idem totus in vini specie & in qualicumque gutta permanet. O esca sacratissima, quam verè comedens, Deus efficitur, iuxta illud: Ego dixi dii estis, & filii excelis omnes. Liberatur à malis, impletur bonis, & immortalis indubitanter efficitur.

O sacrum peregrinationis nostræ viaticum, quo de hoc nequam sæculo pervenitur ad cælestis Jerusalem consortium. Patres nostri in deserto manna comedentes, non pervenerunt ad terram promissionis. Qui verè te comedit, in fortitudine tui ambulabit usque ad montem Dei Oreb. O comestio delicatissima, in qua omnis saporis & odoris est suavitas, omne delectamentum, omnis medicina, omnis sustentatio & omnis requies à labore, nec non & omne quod desiderari potest. Tu certe vita es, qua omnis vivit creatura, & sine qua moritur. Tu es vita vitalis, dulcis & amabilis atque jucunda. Odoris tui suavitas agros recreat & debiles quos tuus facit sapor salubres & fortissimos. Tu lux illa incomprehensibilis, quæ omnem illuminas hominem venientem in hunc mundum.

Tua mi Domine est omnis potentia, tuum omne regnum, ante te curvabitur omne genu. Omnia quæcumque vis facis in cælo, & in terra, & in mari, & abyssi. Tuæ nihil est quod possit resistere voluntati. In te, & ex te, & per te sunt omnia, & sine te nihil. Eia ergo fidelis anima gaude, epulare, ne moreris his pacis deliciis, ne pigriteris hoc frui convivio, in quo non carnes hircorum aut taurorum, ut olim in lege, sed salvatoris tui corpus sumendum proponitur. O signum dilectionis inopinabile, ut idem sit dator quod datur, & donator idem sit quod ipsum donum.

Quam magna dulcedo tua Domine, quam abscondisti timentibus te, & perfecisti eam sperantibus in te. O ferculum excellentissimum, venerandum, colendum, adorandum, glorificandum, & amplectendum, omnibus extollendum laudibus, exaltandum cunctis præconiis, firmiter in cordis visceribus retinendum, & perpetuis temporibus alligandum animo. Cecidit homo per cibum ligni vetiti ad miseriam, per te rele-

vatur ad æternam gloriam. Tu certe in rectis & eruditis habitas cogitationibus.

Tu miserimum, arrogantem, & superbum detestaris divitiam, eum dimitris inanem & vacuum, ac de te famelicum. Tu pauperem iustum, pium & humilem, omnibus eum implens divitiis, tuæ domus ubertate satias. In te & per te est rectum iudicium & æquitas, tecum prudentia & fortitudo & omnis victoria. Per te sancti regnant in cælestibus. Per te doctores prædicant. Per te iustus viriliter contra hostes dimicant. Tu superbum potentem deponis de sede, exaltando humilem.

Tecum sunt omnes divitiæ & gloria. Te diligentes diligis. Qui ad te puro corde vigilat, te inveniunt: quoniam cum simplicibus & rectis corde gradieris. Tu solus ante omne principium, omnium eras & finis & principium. Tu solus sine tempore æternè à Deo patre genitus. Quam beati qui te diligunt, qui aliud quam te non desiderant, qui de te assidue cogitant, qui te dignè comedunt, qui tecum manentes omnes vias tuas omni tempore custodiunt. Certe qui te inveniunt, inveniunt vitam, & hauriunt vitam interminabilem.

O esca mirabilis ac stupenda, delectabilis ac jucunda, tutissima ac super omnia peroptanda. In qua tot sunt innovata signa, & mirabilia immutata. In qua omne habetur delectamentum, & ad omnium gratiarum proficium incrementum, Quam singularis & inaudita tua liberalitas. Quam superabundantissima ac prodiga largitas, ut tui neminem exortem facias, nisi ad te venire contemnat. Si quis ergo parvulus est, securè ad te veniat, & te comedens fiat magnus, & relinquens semitas infantie, per vias ambulabit prudentiæ. Si quis debilis est, ad te declinet, & protinus fiet fortis. Si quis infirmus, sanabitur. Si quis mortuus est, si audire te voluerit, vitam interminabilem apprehendet. Sed qui magnus est & fortis, nec hic te deserat: nam superabundanter in te inveniet quo pascatur. Nemo certè sine te potest vivere ad momentum.

Tu solus vitam das omnibus creaturis. Idcirco defecit cor meum, & caro mea: Deus cordis mei, & par mea Deus in sæcula. In te solum delectatur cor meum. In te exultat anima mea. Tibi soli adharere cupit mens mea: quoniam qui elongant se à te, peribunt. Tu autem Domine ne longè facias auxilium tuum à me, sed tuam ad me inclina aurem misericordie. Te edat pauper & inops, & satiatur: & tunc vivens cor laudabit te. O lux invisibilis, inextinguibilis, & omnia verè illuminans, sedenti caeco huic secus viam, miserere mihi fili David clamanti, visum tribue quæso, quo te videat. Propitius quæso Domine huic esto peccatori, ut sis mihi in adiutorium & in locum refugii, ut salvum me facias. Et tunc si ambulem in medio umbræ mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es.

Mortuus en pie Jesu jaceo, exurge & resuscita me, & confitebor tibi. Ager & infirmus tuus, cui nulla est amplius in carne sanitas: medicus es, sana me. Nudus affligor frigore: dives es, indue me. Fame in hac solitudine pereo: cibus es, satia me. Sitio: salubre poculum es, inebria me. Infixus sum in limo profundo, & non est substantia. Veni in altitudinem maris, & tempestas dimerit me. Laboravi clamans, rauca factæ sunt fauces meæ. Jam intraverunt aquæ usque ad animam meam. Educ me de laqueo isto protector meus, gubernator meus, firmamentum meum, refugium meum, dux meus, & rex meus, & Deus meus. In cuius commendando manibus spiritum meum, quem in crucis stipite redemisti, cui vitam & misericordiam tribuisti. Respice Domine humilitatem meam, nec concludas me in manus inimici. Hodie tecum ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, ut inhabitem in domo tua, in longitudine dierum in sæculum sæculi.

His finitis, Vir Domini gloriosus sacrum Domini corpus suscipiens, ad terram supinus rediit. Deinde manus in modum crucis supra pectus tenens, Simeonis Prophete vaticinium decantavit. Quo finito, subito cunctis qui aderant cernentibus, tanta in loco in quo jacebat divinitus lux effulsit, ut instar solis radii splendor quorumlibet vibraret oculos, ne possent morientem virum gloriosum aliquater intueri. Quæ quidem luce ad horam permanente, circumstantium quidem agmen angelicum ibidem viderunt undique discurrantium, uti scintille in arundinetis solent.

Quidam verò angelos non viderunt, sed vocem lapsam

cælestis audierunt sic dicentem: Veni dilecte mi: tempus est enim, ut mercedem accipias pro laboribus, quos mei causa viriliter supportasti. Quidam nec viderunt angelos, nec hanc audierunt vocem: sed tantum cum his à beato Hieronymo illa finita voce, hæc audierunt verba: Ecce ad te venio pie Jesu: suscipe animam quam tuo recuperasti sanguine.

Tunc subito illa lux disparuit, & illa anima sanctissima tanquam sidus omnibus virtutibus radians, carnis resoluta cæno, cælorum regna adiit gloriosa. In quibus jam certè tanquam luminare conspicuum renitet, & splendore beatitudinis, & multorum coruscatione prodigiorum. Quoniam non potest abscondi civitas supra montem posita. Nec voluit Deus ut in morte ipsius lateret sanctitas, cujus vita sanctitatis causa fuerat, & salus totius Ecclesiæ militantis. Tantus denique illa recedente sanctissima anima odor subsequutus est per dies non modicos, ut nulla forte vetustatis recordetur ætas.

Sed certe dignum erat, ut illius merita, odoris præcipue clarescent indicio: qui ad unitatem fidei intemeratè membra fœtida suorum verborum odore evocaverat. Hora namque charissimi Patres & Domini, hujus transitus gloriosæ diei erat ultima. In qua quidem ut sui athleteæ pius Dominus gloriam demonstraret, & omnibus qui in Ecclesiæ domo habitant proferret clarum lumen: hoc modo Cyrillo Episcopo transitum gloriosum Hieronymi ipse Dominus revelavit.

Cumque dicta jam hora Cyrillus Episcopus devotus in sua cellula orationibus inhareret, sursum in spiritu raptus, velut in extasi factus, subito quoddam à monasterio, à quo vir sanctissimus migraverat, usque ad cælum, mirabile & speciosissimum vidit iter. Cujus tanta erat pulchritudo & admiratio, ut (sicut eodem postmodum testante cognovimus) supore velut amens effectus, huc illucque admirans, sui paulisper credebat oblivisci. In hac siquidem mentis positus anxietate, elevavit oculos: & ecce angelorum maxima à monasterio societas veniebat, alternatim melodiarum & melifluousum cantuum vocibus concinentium, quorum videbantur vocibus cælum & terra, & omnia quæ continentur eorum ambitu, undique resonare. Ferebant etiam singuli angelorum singulos manibus accensos cereos, quorum claritas solis replebat lumen.

Sed quid additur admirationi admiratio? Ad cælos vertens Cyrillus oculis, non minorem angelorum cernit numerum, modo simili istis obvium venientium: qui rei hujus anxius expectans eventum, interrogasset quidem quid hoc esset: sed ita eum supor opprefferat, quod quid diceret, nesciebat. At illo diutius expectante, gloriosam vidit Hieronymi animam præ cunctis qui præbant angelis & sequebantur, mira decoratam pulchritudine venientem. Ad cuius erat dexteram Salvator, cum illa pariter veniendo. Quæ quidem in loco, quo Cyrillus videbat, gradum figens & stans, ei taliter est loquuta: Agnoscis ne me? Ad quam ille: Minime quidem. Quis enim es, qui tanto cæteris honore eminens? At illa: De Hieronymo nunquam fuit aliqua tibi cognitio? At ille: Certe quem nominas, singulari affectu diligo charitatis. Sed quæso ille es? Et illa: Eius sum anima, quæ gloriam jam obtineo quam sperabam. Ad meos pergit filios: & quæ vidisti nuncia, ut & à luctu desinant, & meo statui congaudeant quem elegi. Quibus omnibus finitis, omnis illa beata visio ab ejus evanuit oculis, & fuit in semet reversus protinus Cyrillus ineffabili gaudio perabundans: ita tamen quod per totam noctem illam non se potuit à lachrymis præ mentis læticia continere.

Quam ergo mirabilis est Dominus in sanctis suis: mirabilis in maiestate, faciens prodigia. Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit eum, notam faciens in populis virtutem ejus. O divini amoris immensitas, divinarum largitatis affluentia. Quid enim isti suo potuit facere filio honoris & gratiæ, & non fecit: cum tam copiosa & in vita & in morte erga eum fuerit munificentia? Dedit enim ei Dominus claritatem æternam, & nomine æterno hæreditavit illum: & fecit eum hæredem gaudiorum supernorum: in quibus permanebit in sæcula.

Quam singularis honor & admiranda gloria, excedens penè aliorum gloriam sanctorum & honorem. Ubi non solum illam sanctissimam animam omnes cælestes comitantur cohortes: sed etiam ipse proprius Salvator. Nec enim sola in

cælo fulget insignis dignitatum illa beata anima: sed etiam corpus suum non cessat in terris radiare miraculis. Ad cuius narrationem congruum est redire. Defuncto namque (ut dictum est) viro sanctissimo hora completorii, corpus illud tantis fragrans aromatis custodientes, totam illam insonantem noctem ducentes circa eum: in magnis siquidem pro damno quod cunctis evenerat fletibus, & pro sua quam jam obtinuerat gloria gaudiis vigilavimus.

Mane autem factò, divinis peractis (ut condecet) mysteriis, debitique obsequiis honore debito consummatis, in Bethleem juxta præsepe, in quo pro nobis Christus de intemerata ibidem natus virgine infans vagiit, corpus illud sacratissimum, sacci cooperum linteo, in terram (ut ordinaverat) sepelivimus. Quantis autem ipso die & etiam ad præsens miraculis gloriosis mirificavit Dominus filium suum sanctum Hieronymum, certe non foret enarrare sufficiens lingua carnis. Sed tamen aliqua de multis (ne nos ter prolongetur sermo) referam.

Quidam à nativitate cæcus, in ipso sepulture die, videndi beneficium, corpus tangens sanctum, obtinuit. Cuiusdam etiam juveni surdo & muto sanctissimum corpus deosculanti, soluto auri & linguæ ligamine, & loquendi & audiendi gratia est concessa. Et certe dignum erat, ut qui cecitatis veræ lucis, quæ Christus est, tenebris obcæcatus, suis sanctissimis doctrinis & exemplis illuminaverat, surdis quoque & mutis in divinis operibus veram exercuerat medelam, ut & divina intelligerent documenta, & Catholicæ fidei confiterentur rationes quas spernebant, in die sui obitus gloriosi, & cæcis lumen tribueret corporale, & surdis ac mutis concederet sanitatem. Quamplurimi (ut asserunt qui viderunt) à nefandis spiritibus obumbrati, in loco quo sanctum quiescit corpus clamantibus diris vocibus demonibus: Sancte Hieronyme, cur nos tam graviter inlequeris: tu nostrum semper flagellum fuisti, & vivus & nunc mortuus, per eum sunt mirabiliter liberati.

Hæreticus quidam dum prædictum beatum Hieronymum blasphemaret, & ejus fore dignum corpus incendio diceret, ultione divina ad aliorum hæreticorum formidinem, in ligni speciem est mutatus. Et subito cunctis qui aderant videntibus, ignis cælestis eum invalit, ac eum taliter combussit, quòd totus in cinerem est conversus. Ad hæc magna hæreticorum multitudo, cum tantam suæ sanctitatis adverterent experientiam, & ad veritatem sacræ fidei tantis & tot aperitis signorum indicis tanquam quibusdam clamantibus præconibus vocarentur, ad ipsius sacratissimæ & intemeratæ fidei lumen redierunt.

Quid plura dicam? Certe in generatione & generationem vix annunciarer quæ per illum Deus ostendere voluit, ut magnificaret eum & colendum exhiberet universis. Quam magnus certe est iste tot faciens mirabilia, cui certe non est similis secundum opera sua. Magna magnalia de hoc per mundum resonant universum: sui gloriosi exilit triumphi fama in omnem terram, & in extrema terrarum spatia rutilant sua lucida signa, jam tantorum miraculorum multitudine corroboratur intemerata fides. Quod enim infirmis integram sanitatem concesserit peroptatam, enarrare cederet in immensum. Et tempus & vita, & omnis humanus deficeret sensus, si veller omnia indagare quæ operatus est in diebus nostris: quæ auribus audivimus, nec sunt occulta à filiis hominum.

Lætetur itaque totus fidelium cætus & canticum lætitiæ & exultationis Deo concrepent alta voce, quod ex eis profiliit stella micans, cujus fulgentes lucis radii, eos dirigunt ad cælestem patriam adeundam. Istius certe vita sacratissima est omnibus disciplina. Mores sui sunt omnium fidelium instituta. Adhinc hodie sacræ matri Ecclesiæ, & pro tanti filii recessu pia lachrymæ: & pro tanta ejus gloria, inextimabile gaudium. Liceat ergo instar piæ matris ei piis lamentationes impendere, cum tanto se cernit privatam filio, viduatam viro, destitutam pugile, & capitaneo vitis suæ incisam palmitē, quam in agro fidei plantavit & coluit. Non mihi quæso imputetur filio tanto orbatō patre, si præ dolore damni tam inextimabilis ea referam quæ non decet. Sæpe namque nimia cordis abundantia plura homo loquitur quam vellet. Quid heu charissimi patres & domini nunc vobis referam? Circumquaque prospiciens & pergens, ut si forte meum, quem dira mors abstulit patrem Hieronymum invenirem, & non invenio quem diligit anima mea, cujus amore languco.

Tædet animam meam vitæ meæ: quoniam ablata est à me vita mea: & excussus sum sicut locusta, & exaruit virtus mea, & lumen oculorum meorum extinctum est. Quale amplius erit mihi gaudium in mundo, cum lumen meum videre non possim? obscuratus est enim sol meus, & luna non stat in ordine suo. Ovis cum lupis quid faciet, pastoris privata munimine? Quomodo viget arbor radice detruncata? Quid heu dira fecisti mors: cur patrem recipiens filium tam mendicem & omnibus bonis exulem dimisisti? O mors crudelis, non illi sed mihi, & penè toti Ecclesiæ, quem surripuisti athletam? Cur non distulisti eum recipere? Quare aliquantulum non avertisti faciem tuam ab eo? Scis quid fecisti? Nunquid non considerasti quem tam velociter à nobis surripuisti, quod non sit in mundo ei similis, in virtute, in doctrina, in sanctitate?

Hic certe princeps pacis, dux iustitiæ, doctor veritatis & æquitatis, armiger intemeratæ fidei, contra hæreticos bellator fortis, cuius sagitta nunquam abiit retrorsum, nec declinavit clypeus ejus in bello, & ejus nunquam est averfa hasta. Inlycti Christianorum plebis flete, quoniam cecidit dux vester. Vox in Rama sonet. Tanti filii recessum pie ploret Ecclesia. Jam circumdabunt eam canes multi, & consilium malignantium obfidebit eam: quoniam longè factus est ab ea auxiliator ejus. Jam ad suam non aspicit defensionem. Jam tribulatio proxima est, & non est qui adjuvet. Jam in sepulchro jacet protector solitus: non certè exurgit adversus malignantes in ea.

Idcirco clama in cilicio & planctu pia mater, induere viduitatis veste tanto viduata filio. Heu vaticinabantur pseudoprophetae, & prophetabant visiones mendaces, & fraudulentas divinationes, & sui cordis in nobis seductiones, & certe non erit qui resistat eis. Siccatus est enim fons vitæ, & vena disparuit aquarum viventium. Sed & tu quid dices charissime pater Damasc? Ubi quem plus diligebas quam te Hieronymus? Ubi tui norma itineris? Consiliator, doctor & rector quo abiit tuus? Quando queso scribes ei: Sine tuo sum Hieronymus charissime consilio, velut abscessum à corpore membrum? Scribe, scribe queso, ne pigriteris, ut si tua locorum distantia peroptata careo visione, saltem tua mihi adit memoria frequens tuis assiduus literis gratiosus. Teste Deo in nullo viventium ut in te meæ spei firmavi anchoram.

Plora igitur, plora: deducant oculi tui lachrymas per diem & noctem, quoniam defecit anchora tuæ spei. Aruit scribens manus tanquam flos sæni: jam non tibi erit amplius memoria ejus. Vox certè sua dulcis & jucunda: quæ erat in fidelium auribus mel dulcissimum, siluit. Heu quem amantissimi consiliatorem & adiutorem? Certe jam in multitudine consiliorum tuorum defecisti. Non erit qui panem frangat tibi vitæ. Extincta est lucerna in medio Ecclesiæ micans, ut non nobis, sed sibi luceat: non mundo, sed cælo splendeat. Quid ergo dicam? Cui conquerar? Unde mihi in hoc venit auxilium ut consolet? Certe, ut intueor, à Domino factum est istud, & ideo sibi dicam: Cur bone Jesu tam velociter à tua sponsa, quam in cruce moriens desponsasti, tantum abstulisti filium protectorem, & contra ejus hostes belligerum? Forte voluisti eum tecum esse. Certe Domine non eo egebas ut ipsa. Bene quidem ei subvenisti, sed nos orphanos reliquisti.

Non conqueror quod aliud quam iustum & æquum feceris: quoniam certe jam ipse merebatur finem imponere hujus vitæ laboribus, & tecum esse. Sed doleo quod tantum incurrit damnum Ecclesia eo abente. Utinam eum redderes ut tuam regeret, stabiliret & defenderet Ecclesiam velut prius. Quid bone Domine ejus deinceps facient filii, jacentes, elurientes, circumeuntes famelici civitatem ut canes, non habentes qui eis panem frangat? Sunt oves errantes non habentes pastorem, discipuli sine doctore, cæci sine ductore.

Heu pater pie Hieronymus, nostræ sustentationis baculus ubi es? Quid tuus faciet currus sine te dulcis auriga? Ubi cubas indica nobis. Cur es nunc terræ focus, qui in te nihil voluisti esse terrenum? Bethleem, Bethleem civitas Juda, quæ non minorem de principibus Ecclesiæ retines, quid fecisti? Redde nobis quem retines patrem. Sed & tu terra, quare audes retinere hominem non tuum, qui nihil gessit terrenum, nil carnale certe sua redoluit caro. Suspende & tu piissime Theodosi tua in salicibus organa. Non

pius cesset fletus, cum tui dilecti Hieronymi recordaris quem amisisti. Tanta denique tibi inest doloris affectio, quanta exitit dilectio: tanta fit lamentatio, quantum damnus.

Sed quæ posset mortalium explicare lingua, quanta eo superstitie aderat toti Ecclesiæ utilitas, quanta Christianorum singulis salubritas, quantum certamen, quantaque hæreticis destructio ac dispersio? Hic certe omnibus Christicolis amabilis erat, & decorus in vita sua: & ideo ejus recessu singulis flere licet, nec est qui se abscondere vel excusare possit. Ne igitur noliter nimis protrahatur sermo, ut breviter concludam quæ pro nostro damno ad dolorem attingunt, ut quæ ex illo proveniebant omnibus utilitas & exultatio, explicari non potest, ita dolorum est lamentatio.

Cesset igitur dolor, abeat tristitia, quibus tamen attingere non possumus quæ vellemus, quæ non solum nullum remedium adhibet dolori, sed auget. Si patrem nostrum diligimus, de ejus lætitiis gaudeamus. Non vter diligat, qui suam tantum utilitatem diligit. Idcirco & si pro ea quæ nobis evenit inutilitate dolemus, & pro eis quæ recepit gaudiis collaemur. Adsit ergo hodie nobis causa magne lætitiæ. Cantet quilibet nostrum novum Domino canticum. Sonorè jubilet vocibus mater Ecclesia. In hymnis & confessionibus plaudat hodie plebs Catholica. Undique jucundetur Christiana concio.

Hodie certe obtinuit Hieronymus quod tanto æstuebat desiderio. Hodie devictis hostibus, securum obtinuit triumphum. Certe omnibus expletis laboribus, requiem possidet sine fine. Jam non esuriet neque sitiet amplius, neque cadet super illum sol, neque ullus ætus. Ablata est ab oculis ejus omnis lachryma: abijt enim luctus. Jam certè sibi dolor deinceps non erit: jam certe mercedem habet pro qua toto vitæ suæ tempore laboravit. Consolemur ergo, demus magnificentiæ Deo nostro: quoniam Dei perfectæ sunt operæ, & omnes viæ ejus judicia. Conscitemur Domino & collaudemus Deum Salvatorem nostrum: quoniam non dereliquit sanctum suum sine adjutorio in tribulationibus, sed in agone hujus vitæ miseriam circumdederunt illum, sed adjutor & protector suus factus, liberavit corpus suum à perditione, à laqueo linguæ iniquæ, & à labijs operantium mendacium, & eum sublimiter collocavit infra patris mansiones, ubi omne est gaudium, omnis suavitas, omne quod desiderari potest. Ubi gloriosa & felix est resurrectio animarum post labores & ætumnas, ubi dulcis solemnitas angelorum: ubi una societas & charitas omnium civium supernorum.

Ibi certe neminem timor aut dolor concutit. Ibi nulla penitus agnosceatur angustia, tribulatio aut diversitas. Nulla ibi infirmitas nominatur. Nemo enim fraudatur suo desiderio. Procul ibi distat mors. Nulla ibi protervis præsentis gloriæ expectatur minoratio, sed æternitatis. Sicut enim cum omnium universalis erit resurrectio, ibi tunc corpus cujuslibet beatorum simitæ tam ætate prædictam gloriam, quam nunc sola possidet anima, sine interminabili possidebit.

Quis autem angelorum vel hominum, quanta sit minor particula gaudiorum & gloriæ quæ ibi sunt, esse sufficiens enarrare? Quis esset intellectus ad hæc intelligendum idoneus, quæ nec oculus vidit, nec auris audiit, nec in cor hominis ascenderunt? Certe si hæc quanta sint gaudia considerentur, terrena omnia viliora omni stercore apparebunt. Si hæc temporalis vita illi comparetur, hanc quilibet hominum extinguere quam citius poterit ardescet, ut illius capax efficiatur.

Hæc vita caduca & momentanea, respectu illius mors potius est dicenda quam vita. Omnis mundi fallax & vana lætitiæ, pondus amarissimum & gravis sarcina est. Hanc quippe sarcinam deponens Hieronymus sacratissimus, optimam illam elegit partem, quæ ab eo nullo tempore auferetur.

Rogo gaudete & exultate, cantate & psallite, quia pater noster gloriosus navim plenam celestibus divitiis æternis, quæ meribus jam concupito in litore collocavit, anchoram spei tranquillam jam in statione firmavit. Jam certè bravium obtinet, pro quo in agone hujus sæculi ab omnibus se illicitis abstinendo cucurrit. Jam victor de suis hostibus triumphavit, cum quibus scuto amoris Domini munitus viriliter dimicavit. Jam denarium accepit, pro quo tanto labore in vinea sanctæ Ecclesiæ laboravit. Jam talentum Domini

reddidit duplicatum, pro cujus mercede in gaudium Domini meruit introire.

Propter hæc gaudens gaudebo, & cantabo dilecto patri meo canticum novum, ut sit laus ejus in Ecclesia sanctorum. Eede dilectus pater meus, candidus, speciosissimus, electus ex milibus, in quo nulla est macula, pascitur inter lilia in vinea Domini sabaoth. Ecce flos campi, & rosa nimio fragrans odore, de horto nuper Ecclesiæ, in viridiarum est Domini transplantatus. Ecce cypressus ad cæli altitudinem se extollit. Ad insulas longe divulgetur nomen suum, ut sit in æternum ejus memoria in benedictione.

Exultate igitur charissimi patres & domini, lætamini & laudate: quia decet laudare Dominum, qui mirabilem se in suis declarat sanctis. Lætetur totus orbis. Erubescant fallaces hæretici, & jam se noscant ad nihilum devenisse. Certè non est mortuus, ut existimant sui hostes, sed certe victor regnat in terra viventium: jam certe ejus refulget claritas per æterna palatia: jam veteribus depositis armis fragilibus, nova induit ac perpetua. Hodie undique facta sit in populo Christiano lætitiæ.

Exultet præcipuè sacra mater Ecclesia, cujus hodie gloriosus filius & cultor, amator & propugnator præcipuus, omnibus extirpatis hæreticis dogmatibus, cum suis fallacibus authoribus de agro fidei Catholice, & doctrinis sacratissimis & præfulgidis signis ac prodigiis, ut sol relucet inter ægmina beatorum. Vale igitur Hieronymus gloriose, nostri semper faciens apud Deum memoriam, ut tua valeamus piissima intercessione, & in præsentem ab omnibus protegi novis, & in futuro, gaudia (quæ jam tu possides) adipisci.

#### CENSURA EPISTOLÆ SEQUENTIS.

*Deum immortalem, sic ineptiret Augustinus? Vitam impostor ille stultissime simul & indoctissime descripsit: hic seipsum ita refert, ut propemodum vincat balbutie. Neque vero solum eloquentiam requiro, hominem desidero. Mutavisit personam noster hic histrio, sed vocem ac gestum mutare non potuit.*

#### AUGUSTINI HIPPONENSIS EPISCOPI

ad Cyrillum Jerosolymitanum Episcopum, de magnificentis beati Hieronymi.

**G**LORIOSISSIMI Christianæ fidei athlete, sanctæ matris Ecclesiæ lapidis angularis: in quo admodum firmata consistit: nunc vero in cælesti gloria syderis radiantis, olim Hieronymi presbyteri laudes, venerabilis pater Cyrille stilandum me putas: aut læticia balbutientis pueri, ut virum pollutum labijs me loquenturum fore reris? Cæli enarrant gloriam Dei, & omnia quæ fecit Dominus, cum in sanctis suis laudant. Silere debet rationalis creatura à laude Dei, irrationabili non silente? Taceam an loquar? cum si taceam, lapidibus jubetur clamare. Certè loquar, & non tacebo totis visceribus eximium Hieronymum laudare. Qui quamvis indignus & insufficientis laudator existam, cum non sit pulchra in ore peccatoris laus, tamen ab ejus laudibus minime cessabo.

Firmetur itaque manus nostra, & lingua nostra palato non adhæreat: quoniam certè magnus est iste vir sanctissimus, mirabilis & metuendus super omnes qui in circuitu nostro sunt. Magnus certe in vitæ excellentissimæ sanctitate: magnus in sapientiæ ineffabilis profunditate, magnus in majoris nunc gloriæ quantitate. Mirabilis in prodigiis insuetis. Metuendus ob sibi à Domino traditam potestatem. Quam itaque magnus sit iste gloriosissimus Hieronymus in vitæ excellentissimæ sanctitate, quomodo patefaceret mea lingua, cum præcipuè cunctorum non sufficerent mortalium linguæ, ut ejus excellentiam explicarent?

Liceat ergo dici: alter hic Elias, alter hic Samuel, alter hic Joannes Baptista, vitæ excellentissimæ sanctitate. Elias & Joannes Eremita, magnis ciborum & vestium asperitatibus carnem maceraverunt. Non minoris vitæ Hieronymus gloriosissimus Eremita, idem per quadriennium in eremo, ferarum tantum focus perstitit. Quinquaginta annis (ut venerabilis Eusebii literæ, quas pridie recepi, plenius fatebantur, & ut me certius tu idem nosti) vinum & siceram

aliqua non gustavit. Ab omni carni, & etiam piscium escu, ita se abstulit, quod vix ea nominare volebat. Cunctum quid non nisi in ultima agitudine bis comedit. Cilicino sacco carnem veluti Æthiopsis macerans, desuper panino vilissimo se tegebat. Stratum aliud nisi terram nunquam scivit. Non nisi semel fructibus, aut herbarum folijs five radicibus passus in die: post vespertas se orationibus præbens: deinceps usque secundam noctis horam quotidie vigilabat. Postmodum verò somno fessus in terra dormiens, usque ad mediam noctem quiescebat.

Qua quidem continuè surgens hora, lectionibus & scripturis sanctissimis (quibus tota radiat Ecclesia uti lapidibus preciosis) intentus, usque ad escus horam perdurabat. Ita levissima flebat peccata, ut quis eum æstimasset hominem interemisse. Ter in die continuè carnem diris verberibus flagellavit, ita ut ex ejus corpore rivuli sanguinis effluebant. Quin verbum otiosum aliquod ut pestem maximam fugiebat. Sibi otium nullum erat: semper aut sacris lectionibus, aut scribendo, aut docendo cunctos, exercitabatur.

Quid plura loquar? si sanctorum singulorum perquirerem vitas, eo (ut puto) majorem neminem invenirem. Sed quia superius Samuelem nominavimus, fuisse hunc Samuelem ostendamus. Hic certe ille Samuel qui de vanis literarum studiis verberibus evocatus, sacra scripturæ ministerio deputatus: in cujus vultus lumine divina gratia influente, utriusque testamenti lumen vidimus: & in cujus brachii fortitudine hæreticorum pars maxima est dispersa.

Hic certè gloria virtutis nostræ transferens utrumque testamentum ex Hebræorum lingua in Græcæ pariter & Latinæ: disponensque ipsum posteris in æternum, declarans ænigmata & obscura dubia & nodosa, præparans officiorum seriem cunctis Ecclesiæ ministris, totam penè Ecclesiam ædificavit. Unde bene magnus apparet in sapientiæ ineffabilis profunditate.

Liberales autem scientias ita perfectè scivit, quod relatione omnium nullus sibi similis apparet adhuc. De scripturis verò sacris, uti multarum suarum Epistolarum, quas ad me direxit, experientia didici, æqualem sibi neminem unquam novimus. Hebræorum, Græcorum, Chaldæorum, Persarum, & Medorum, Arabicorum, & penè omnium nationum linguas & literas, tanquam si fuisset in eisdem natus & educatus, scivit.

Quid plura dicam? Quæ Hieronymus ignoravit in natura humana, nullus hominum unquam scivit. Non me ista venerabilis pater existimes dicere, ut putem te Hieronymi & vitam & virtutes pejus me scire, cum sibi focus extiteris multo tempore. Sed testor Deum: quoniam ob tam ineffabilis viri sanctitatem, si voluissem tacere, non potuissem. Constitentur mirabilia & sanctitatem suam & ipsi cæli, in quibus magnus, majoris gloriæ quantitate, quam multi sanctorum, habitat sine fine. Nulli itaque dubium est, intra patris mansiones ipsum unam ex majoribus & sublimioribus sedibus obtinere. Cùm enim homo secundum opera præmiatur, & iste perfectioris penè vitæ extiterit: clarè patet ipsum unum de majoribus & sublimioribus cælestis Jerusalem civibus fore.

Quod ut à nobis plenius & certius credatur in mundo: præ cunctis, quorum nostra recordatur ætas, valde mirabilis apparet prodigiis insuetis & miraculis infinitis: quorum mihi aliqua venerabilis Eusebius suis literis declaravit. De cæteris verò prodigiis quæ mirabiliter sunt quotidie, ut continuè intelligo relatibus plurimorum, avidus peraudire, tibi ipsi pater charissime supplico, ut mihi in brevi volumine quæcumque poteris vera & utilia miracula collecta, quam citius facultas aderit, ejusdem Hieronymi sanctissimi devotione transmittere non deneges.

Sed ut multa merita Hieronymi sanctissimi non lateant, quid erga me, divina annuente clementia, in ipso sui obitus die acciderit, enarrabo.

Eodem namque die & hora, qua exutus putredinis & immunditiæ carnis toga Hieronymus sanctissimus, vestimentum perpetuæ immortalitatis, inæstimabilis lætitiæ & gloriæ induit, dum Hippone in cellula mea quiescens, avidè cogitarem qualis inestet animabus beatorum, qui cum Christo gaudent, gloriæ & lætitarum quantitas, cupiens